

PETAH TIKVA

REUVEN

Samir had zich verdekt opgesteld op de hoek van Rambam en Stampfer straat. Verderop, net om de hoek aan de overkant, was de ingang van het hoofdpolitiebureau van Petah Tikva. Ze hadden hem een week vastgehouden; vandaag zouden ze Reuven laten gaan. 's Avonds, natuurlijk; zonder een fatsoenlijk maal achter de kiezen.

“Stommeling”, gromde Samir voor zich uit.

Daar had je hem. Oh. Hij had zich niet mogen scheren. De stoppelbaard glom in de schaarse straatverlichting. Reuven keek verloren om zich heen.

Samir floot tussen zn tanden. Reuven herkende het meteen. Snel stak hij over en haastte zich richting Rambam straat.

“Char b'allah! Samir. Ik wist niet dat je hier zou zijn.”

“Ben zona, had je je niet kunnen scheren. Wat moet Vivian wel niet van je denken. Nou je komt eerst maar met mij mee, maar ik schop je er meteen weer uit ook. Je hebt Vivian slapeloze nachten bezorgd.”

“Ik?” Reuven keek hem verbijsterd aan. “We zitten hier toch allemaal in? Je hebt de protesten nota bene zelf mee-georganiseerd.. nu hebben ze mij gepakt, morgen ben jij misschien de klos. Ga nou niet doen alsof ik het uitgezocht heb!”

Samir keek z'n vriend ns aan.

“Ibn kelb. Je hebt nog n grote muil ook? Hebben ze je daar in het bureau niet wat nederigheid bijgebracht.” “Dan hebben ze hun werk niet goed gedaan,” vervolgde hij grijnzend.

Even wou Reuven nog wat terugzeggen. Toen lachtten ze en omhelsden elkaar.

“Klootzak. Ik heb je nog zo gezegd. Je bent advocaat. Hoeveel hebben we er daar godverdomme van. Mensen als jij hebben we op andere plaatsen nodig. En het is trouwens geen ‘protesten’, je begint al trekjes van een burgerlijk ashkenazi-advocaatje te krijgen. Dit is een opstand. We hebben jou in de rechtszaal nodig om voor onze mensen te pleiten. Niet als verdachte.”

“Het wordt geen rechtszaak. Ik ben op vrije voeten gesteld”.

“Dat kan niet”.

Reuven keek naar de grond. “Het is erger, Samir”.

“Godverdomme. Hebben ze..”

“Ja. Ze hebben m'n licentie ingetrokken. Ik mag m'n werk niet meer doen”.

Er viel een stilte. Ze keken elkaar aan. Samir voelde zich woest worden op Reuven. Het sloeg meteen om.

Ze zaten in hetzelfde schuitje. En het comite had met Reuven moeten overleggen. Nee, hij had zelf eerst met het comite moeten praten, en daarna het comite met Reuven. Het is onze fout geweest, en nu is het te laat. Wist Samir.

“OK. Je had beter moeten weten. Maar wij ook. Je kan niet winnen zonder te verliezen. We hebben een fout gemaakt dus daar moeten we dan maar weer van leren. Even voor de duidelijkheid. Je kan nu dus niet meer werken? Je baan ben je kwijt”.

“Ja. Ze hebben het me op het allerlaatst gezegd. Ik heb geen idee hoe dit verder moet. Ik weet het even niet meer, Samir”.

Reuven was geen man van zelfbeklag. Ook nu niet. Maar Samir voelde Reuven's twijfel.

“We gaan door alsof er niets gebeurd is. Het is klote, want we hadden je nodig en je had n goeie baan. Wij lopen allemaal maar wat te kloten. Je komt gewoon bij mij werken. Ik betaal goed, dat weet je. Dus je hebt straks slecht en goed nieuws voor Vivian”.

PETAH TIKVA

Reuven keek Samir eens aan. Het was weer even stil. "Jou kennende is het niet de bedoeling dat ik je nu bedank. Nou ja. Evengoed bedankt, Samir. Je bent n moordgoser".

"Wie zegt dat je me niet mag bedanken? Natuurlijk moet je me bedanken. Ik heb je n baas bezorgd die je elke dag op je kloten gaat geven. Zo goed ga je het nooit meer krijgen!"

"OK, OK Samir. Heb jij je lolletje ook weer gehad. Maak jij straks dan ff snel wat humus voor me klaar terwijl ik me scheer? Hoeft Vivian dat niet te doen als ik thuiskom".

"Ik, humus klaarmaken? Ben je ... char b'allah. Weet je wat, ik zet je zo even bij het bureau af".

Ze lachtten weer.

"Gaan ze ons kapot krijgen?"

"Nou, dat dacht ik niet".

"Ik ook niet. Ben je met de motor?"

"Nee, met de fiets, slimmerik. Kom, genoeg geouwehoerd. Wegwezen hier".

Ze liepen naar de britse legermotorfiets met zijspan, die Samir voor n prikkie op de kop getikt had en weer aan de praat gekregen had.

Ze reden naar Sha'aria. Daar woonden ze nu sinds kort, bij elkaar om de hoek . Het was nog steeds behelpen, in die kleine huizen daar. Maar je had in elk geval n dak boven je hoofd; soms zelfs n tuintje er bij. En zoiets als privacy, ook al zaten ze nog steeds hutje mutje op elkaar.

Amishav waren ze ontvlucht. Reuven , die goed engels sprak, had er een passend etiket op geplakt: 'Shantytown'. En het was in Amishav dat de pleures was uitgebroken.

AMISHAV

Samir had het snel gezien , in het zogenaamde doorgangskamp Or Akiva. Dat zou hem niet gebeuren, om daar opgesloten te zitten tot de Regevs en de Ben Gurions van deze zionistische wereld een andere latsbestemming voor hen in gedachten hadden. Hij had van een ashkenazi maat van hem, hij had weer het geluk gehad tegen 'een goeie' aan te lopen, een contact in Petah Tikva gekregen. Daar was dus werk, daar ging het nu om en de rest kwam dan later wel weer.

Met de gouden dinars van Farida had hij in de buurt van Or Akiva een jeep op de kop getikt. Van het Joods Agentschap had hij een tijdelijke werkvergunning gekregen die in het hele land geldig was. Zou hij geen werk vinden, dan had hij zich maar weer terug te melden. Zover zou hij het natuurlijk niet laten komen.

En zo vertrokken ze. De jeep zat afgeladen vol. Ook zijn vrienden Moshe en Reuven waren mee, met aanhang. Moshe werd onderweg naar Petah Tikva gedropt; hij ging zn geluk zoeken in het naburige Rosh Ha'Ayen. Dat lag hoger, in het laaggebergte bij de grens met Jordanie en was beter voor z'n astma.

Reuven had al werk versierd, via de religieuze gemeenschap in Petah Tikva. Dat waren oorspronkelijke bewoners, met wat meer oog voor de noden van de 'nieuwkomers'. Reuven was advocaat civiel recht en werd wegens zijn opleiding en beroep wat minder als 'inferieur' beschouwd door de zionistische elite.

Samir vond werk in een magazijn, in Amishav zelf. Hij werd om andere redenen dan Reuven als 'minder inferieur' beschouwd; hij was lang, had blauwe ogen en de beheerder van het magazijn had weinig tijd nodig om de leiderschapskwaliteiten van Samir te onderkennen. Het duurde dan ook niet lang voor Samir tot voorman bevorderd werd. Hij kreeg de verantwoordelijkheid voor zo'n twintig arbeiders in het magazijn. Dit waren natuurlijk allemaal Mizrahim: oostelijke 'nieuwkomers', zoals hij zelf.

PETAH TIKVA

Er was voor hen, de 'nieuwkomers', in Petah Tikva in elk geval werk. Dit was laagbetaald werk, want op een uitzondering als Reuven na was het merendeel aangewezen op ongeschoold of laaggeschoold werk. Schoonmaakwerk, sjouwerij; met veel mazzel een baantje bij de posterijen. Wat echter al snel duidelijk werd was dat de Mizrahim ten opzichte van ashkenaziem in vergelijkbare banen zwaar onderbetaald werden. De families reddden het er niet of nauwelijks mee. Na de schok van de eerste jaren werden de eerste tekenen van onvrede zichtbaar.

Samir werd lid van de communistische partij, een vergaarbak van arabische israeli's, mizrahim en wat verdwaalde ashkenazim voor wier humanisme in de grote politieke partij van de zionistische elite, 'Mapai' (later de Arbeiderspartij) geen plaats was. Het socialisme zoals gedefinieerd door de eerste oosteuropese zionistische golf in Palestina was, op de keper beschouwd, een nogal exclusief socialisme en had geen betrekking op 'buitenstaanders'. Zoals dat in eerste instantie de arabieren, en later ook de orientaalde joden ('mizrahim') waren.

En zo bleek het leven in 'Shantytown' Amishav, vlak buiten Petah Tikva, min of meer een licht veredelde versie van het bestaan in de 'doorgangskampen' zoals Or Akiva, of de kampementen aan de grenzen van Israel. Langzaam maar zeker begon dit 'zionistisch perspectief' door te dringen tot de bewoners van Amishav en ook elders in het land. Met name in zijn gevolgen voor hen dagelijks bestaan zoals onderbetaald werk, slechte behuizing en dito gezondheidszorg en onderwijs. De arbeiders begonnen zich te organiseren; en begin jaren '50 braken de eerste 'rellen', in de bewoording van Samir en zijn maten 'opstanden' uit.

Massaal trokken de mannen de straten in, wierpen barricades tegen de politie op en bezetten werkplaatsen. "Werk en loon!" was een leus. Maar ook: "Ben Gurion, waarom bracht je ons hier. Om margarine en oud brood te eten?!" Het ging niet alleen om ongelijke beloning en gebrek aan kansen. De woede zat diep, veel dieper dan die over de ongelijkheid in werk en betaling. Ze waren onder valse 'joodse' vlag binnengehalld, om vervolgens uitgebuit en vernederd te worden.

Op straat werd een oorlog uitgevochten. In die eerste jaren trok de politie nog niet het pistool; dat kwam pas later, bij de opstanden in Haifa. De knuppel werd wel met liefde gehanteerd; er vielen vele gewonden en evenzovele arrestaties werden gemaakt. Reuven was niet de enige die door deelname aan de demonstraties zijn baan zou verliezen. Vaak waren de ashkenazim knokploegen van het 'socialistische' Mapai de voorhoede van het bikkelharde politie-optreden. Zij deden het voorwerk en de politie maakte het af.

De ongelijkheid zou niet verdwijnen met het opdoeken van de kampen en 'shantytowns'. Sha'aria, een mizrahi buurt in Petah Tikva, mocht dan wel een lustoord lijken ten opzichte van Amishav, maar zodra je door de voordeur het huis van Samir en Farida binnentrad drong zich de werkelijkheid meteen zonder enig erbarmen op. De doucheruimte was klein en de watertoevoer was vaak wat mis mee; er was maar 1 ruimte met een deur en dat was het toilet; door de jaren heen kwamen er kinderen bij tot ze met de ouders er bij met in totaal negen waren. Maar verhuizen zat er niet in. Alle 3 de dochters sliepen op 1 kamer en de 4 jongens in de huiskamer, tot de oudsten, de een na de ander, voor 3 jaar het leger in gingen.

De slag om beter loon en meer werk in Amishav werd verloren.

Pas in 1978 vond er iets van een ommekeer plaats, toen Menachem Begin, zelf een zionist en poolse jood, met zijn Likud en nog wat bondgenoten eindelijk het machtsmonopolie van de Mapai/Arbeiderspartij doorbrak. Door de steun van de Mizrahim te verkrijgen, met toezeggingen als het ging om het gelijktrekken van de systematische ongelijkheden tussen westerse elite en orientaal loopvolk.

SUZIE

Ze deed precies waar ze zin had. Een ander kind zou met zo'n goed rapport snel naar huis gerend zijn. Farida zou al n schaal met lekkere taartjes in de ijskast hebben staan; de liefste moeder van de hele wereld was op alles voorbereid. Ze wist ook wel dat het niet mis kon gaan. Suzie was niet alleen de brutaalste, maar ook de slimste in de klas. Normaal gesproken zou zulk talent, in een mizrahi schooltje, door de juf of meester eerder ont- dan aangemoedigd worden. 'Die lui moeten het niet voor het zeggen gaan krijgen'.

Maar Juf Sosha was een wat vreemde eend in de bijt. Een jonge, ashkenazi lerares uit Nederland, deels van pools-joodse herkomst en die les gaf aan kinderen in Sha'aria. Niet bepaald een baantje wat uitzicht bood op een glorieus loopbaan in het onderwijs. Maar Sosha had, net als Suzie trouwens, een eigenzinnige vader gehad. Ze droeg, door die vader en dan

PETAH TIKVA

met name zijn overheersende gedrag, dezelfde trekjes van opstandigheid met zich mee die haar beste leerlinge en oogappel Suzie kenmerkten.

Juf Sosha moedigde Suzie's opstandigheid niet aan, maar verfijnde die. Met een glimlach. En veel boeken.

Suzie was weer eens laat thuis, ze was naar de sinaasappelboomgaarden buiten Sha'aria gefietst. Daar deed ze mee aan wedstrijdes 'kleiberg-springen' met de fiets, samen met jongens uit klas 5 en 6. Rond en in de boomgaarden lagen bergjes opgehoopte aarde en klei die door heftige seizoensregens en de folterende zon tot keiharde heuvels samengeklonterd waren. Op hun fietsen zaten geen versnellingen, en ze hadden geen zware frames. Het maakte allemaal niet uit. Met hoge snelheid werden de heuveltjes bestormd, bovenop nog eens n extra ruk aan het stuur om de 'jump' te krijgen. En daarna was het vooral: god zegene de greep. De landingen waren spectaculair, als de top al gehaald werd. Al meermaals had de EHBO er aan te pas moeten komen, zelfs een gebroken knieschijf of arm. Maar Suzie trok zich van waarschuwing en straf nisk aan. Gillend van de lach volbracht ze het onmogelijke. Ze was handig, ze was verrassend sterk met dat kleine en frele lichaam van haar. Ze was een amazone op een avondse Raleigh.

Farida was dus niet thuis, die was al naar het schoonmaakwerk toen Suzie laat thuiskwam. Suzie liep eerst naar de douche om de schaafwonden uit te wassen; daarna deed ze routineus een greep in het toiletkastje en druppelde jodiumtinctuur.

Farida had natuurlijk eten in de oude Bosch ijskast klaargezet; zonder briefje erbij, want Farida kon wel een beetje lezen maar slecht schrijven in t ivrit. Suzie was de vierde, en het eerste kind van Samir en Farida dat thuis geen arabisch geleerd had; met haar spraken haar ouders alleen ivrit. Ze verstond en las het wel een beetje, maar spreken was al erg moeilijk voor Suzie.

Uit gewoonte ging ze , het was al 8 uur nu, op de WC zitten om haar huiswerk te doen. Soms deed ze dat dan ook maar half, want als t echt moest improviseerde ze de dag erop in de les de boel toch wel bij elkaar. Dan las ze de damesbladen van haar oudere zussen die ze stiekem van onder hun matrassen vandaan gegrisd had.

Terwijl Suzie haar huiswerk rekenen deed kwam Samir thuis. Het was 8 uur.

Het was al donker in huis.

"Nou, dan gaan we dus nu meteen humus voor meneer de Staatsondermijner klaarmaken", grijnsde hij naar Reuven.

"Ach doe ook maar niet. Dat is me niet zionistisch genoeg. Doe maar een salade Ben Gurion. Als je de spullen in huis hebt, hoor" kaatste Reuven terug.

"Ja ja. Wacht ff. Ga maar zitten, ben zo terug. Even het licht op de WC uitdoen". Hij liep het halletje in. En schrok zich wezenloos.

"Heee! Niet opendoen! Ik zit hier!!" Dat was Suzie!

"Wat! Ben jij nog niet in je bed. Wat moet dat hier, kan je niet voordat je gaat slapen?!"

"Maar ik moet helemaal niet, papa. Ik doe m'n huiswerk. Laat me met rust!"

"Laat me met rust ? Ben je helemaal besodemieterd, kind. Wat zit jij in godsnaam je huiswerk nog om 8 uur te doen!"

"En als ik het niet doe, wat dan? Kijk eerst eens naar m'n rapport, papa. Licht op de tafel! Of moet je soms naar de WC!"

Hoe is het mogelijk, dacht Samir. Ik loop de hele dag tegen die kankerlijer Ben Gurion te hoop. Kom ik thuis, is m'n dochter van 8 de president aan het spelen. Kan je van voren af aan beginnen...

"Doe je wel ff rustig aan, Suzie. Je hebt het niet tegen Ben Gurion. En ook niet tegen Herzl. Dit is je vader hier. Oom Reuven is ook hier. We komen net van het politiebureau."

"Politiebureau? Moest hij jou zeker ophalen daar!" Met een zwaai gooide Suzie de WC deur open. "Waar is oom Reuven?!"

Het halletje vulde zich met het licht uit de WC. Suzie en papa keken elkaar aan. Suzie lachte breeduit. Zij was de baas. Samir was de baas. Zij waren de baas. Wie was de baas. Het was een nooit eindigend spel.

PETAH TIKVA

“Dag papa! Waar is Oom Reuven?!”

“Ik ben hier, Suzie. In de woonkamer.” Samir werden al z’n wapens in 1 keer uit handen geslagen.

Ze rende de kamer in, deed en passant alle lichten aan.

Tegen 1 van de geboden van Samir in: ‘nergens mag licht branden’ (alleen als ik het zeg).

“Wat had papa gedaan?”

“Papa doet nooit wat, Suzie. Oom Reuven had wat gedaan.”

“O ja? Maar U bent advocaat, hoe kan dat?”

Samir kwam de maker in, wilde Suzie de mond snoeren. Het was al te laat.

“Advocaten doen soms ook wel eens dingen die de politie niet goed vindt”

“Ja! Te hard rijden op je motorfiets!” Suzie lachte weer uitdagend naar Samir. Die zuinigjes teruglachte. Van binnen werd er al zachtjes gelachen. Die dochter van hem ...

“Bijvoorbeeld, ja. Maar dan moet je een boete betalen. Deze keer niet”, antwoordde Reuven.

“Oh, wat fijn!”

Samir kwam er nu tussen. “Nee dat is nu voor de verandering eens niet fijn. Suzie waar is dat rapport, dat zou ik dan nu graag ns willen zien. Even kijken of al dat huiswerk maken op de plee eigenlijk wel zin heeft”.

Ze wees naar de salontafel. Samir keek het in.

“Maar wat vond de politie dan niet goed?!” ging Suzie onverstoorbaar door.

Reuven keek schuin naar Samir. Samir zat verdiept in het rapport. Dit gaat de verkeerde kant op, dacht hij. OK, waarom ook niet. Suzie is slim genoeg. ‘Wie weet slaagt zij later waar ik tekort schiet’, dacht hij in een vlag van fatalisme.

Hij liet het aan Reuven.

“Nou, als je vader het goed vindt...” Samir hoorde nog steeds niets.

“Er zijn veel mensen boos op de regering. Ze willen meer geld voor het werk wat ze doen. Van de regering mag je daar op straat niets over roepen. Als je dat wel doet komt de politie. En als je dan niet weggaat neemt de politie je wel eens mee naar het bureau.”

“Vragen ze je dan om mee te gaan? Mag je ook zeggen dat je niet wilt.”

“Nee, ze vragen eigenlijk nooit wat”. Samir keek even op. Hij begon zich ineens ongerust te maken.

“Hoe gaat dat dan. Doen ze de deur van de politieauto voor je open. Net zoals ze bij koningen de deur van de koets open doen”. Suzie begon weer te lachen. Ze was slim. Te slim.

“Nou, bijna. Maar soms krijg je eerst nog een paar klappen met een knuppel. Als je niet snel genoeg instapt”.

“Ook zoals bij koningen. Oom Reuven is erg goed in het vertellen van sprookjes. Dat weet je toch, Suzie. Die vertelt hij z’n eigen kinderen ook altijd voor het slapen gaan.” Hij keek Suzie strak aan. ‘Ik maak hier nog altijd de dienst uit’.

“Bedtijd, dus. Je mocht al wat later opblijven vandaag. Omdat je zo’n goed rapport hebt. Wat heeft papa altijd gezegd?”

“Dat ik later professor wordt”, glom Suzie van oor tot oor. Het was Samir gelukt.

“Juist. En jij mag dan zelf kiezen wat voor professor. Misschien word je wel professor Einstein”.

PETAH TIKVA

“O nee. Die is helemaal niet zo goed. Dan word ik liever professor Zweistein!”

“OK, mevrouw Zweistein, en dan nu ein, zwei, drei naar bed”. Suzie marcheerde de woonkamer uit.

Het was even stil.

“Komt ze nog terug,” fluisterde Reuven.

“Deze keer niet. Einz, zwei, drei. Herr Gurion komt nooit meer frei”.

“Niet met Suzie als hoofd van het Hooggerechtshof”.

“Shhht, stil nou” zei Samir terwijl ze onderdrukt zaten te gniffelen.

SOSH

Waldemar had nog voor de nazi's Polen binnenvielen een veilig heenkomen gezocht. Via Tsjechie en Oostenrijk was hij uiteindelijk in Italië beland. Daar was hij gemonsterd op een engels koopvaardijship; een sterke kerel als Waldemar kon altijd wel ergens emplot vinden. In Engeland was hij meteen naar de poolse ambassade gegaan; omdat hij uitstekend engels sprak werd hij vrij gemakkelijk aan een verblijfsvergunning geholpen. Waldemar meldde zich aan voor het poolse regiment van het Britse leger; tijdens de opleiding bleek hij een uitzonderlijk begaafd schutter te zijn. Daar waren er maar weinig van. Bij de inval in Normandië had hij zijn rol glansrijk vervuld. Van grote afstand werd de ene na de andere Duitser omgelegd; het was altijd zaak om als eerste een hoge officier naar de eeuwige jachtvelden te zenden. 'Waldi', zoals de maten in het regiment hem noemden, schakelde alle gevoel uit. Wraakgevoelens zaten zijn werk in de weg, en 'he could do without those'. Soms sprak Waldi zichzelf in het engels toe, wat hielp bij het uitschakelen van emoties. Hij had net zo goed meloenen als doelwit kunnen hebben. En zo spatten de hoofden van SS'ers en Wehrmachofficieren ook uit elkaar: rode pulp. Hij zou het er later, in Nederland, nooit met wie dan ook over hebben. Ook niet met Greetje.

De bevrijdingstroepen trokken uiteindelijk het zuiden van Nederland binnen. In Breda had Waldemar sjans gekregen, met Greetje. Het was meteen aan. Dat 'Waldi' zo goed engels sprak scheelde natuurlijk. Ze waren getrouwd, vestigden zich in Rotterdam waar Waldemar een betrekking gevonden had bij een handelshuis in bont. Hij handelde nu met Oost-Europa, de landen van het Russische Oostblok. Hij sprak ook een aardig woordje Russisch, en had het typische gevoel voor boertige humor waarmee je die Russen om je vinger kan winden. Waldi zag er niet echt joods uit; ook dat hielp. De zaken liepen goed en Waldi maakte snel promotie. David werd geboren, en een paar jaar later Sosh.

Papa Waldi lag vaak overhoop met zijn dochter. Sosh groeide op in een steeds welvarender Nederland. Maar thuis was het leven dan wel goed, Waldemar eiste veel van zijn kinderen. Eigenlijk niet zozeer van David, waarvan hij tegen Greetje weleens zei: "Hij is niet een schlimmer Junge". Als Waldemar iemand onder de duim wilde houden, of er geen al te hoge dunk van had, ging hij vaak ineens Duits praten. Met Sosh had hij een ingewikkelder verhouding. Hij was enerzijds trots op zijn dochter, die het zo goed deed op school en nog een leuk meisje om te zien was ook. Maar ze hadden een totaal verschillend karakter. Waldemar was een harde kerel, gevormd door het leven van een pools-joods gezin; Sosh was fijnzinnig, ook wel eigenwijs maar veel te sociaal voelend om die eigenwijsheid tot op het bot uit te spelen. Op 1 uitzondering na: als haar vader het haar weer eens moeilijk maakte kwam ze in opstand. En Waldemar daagde haar vaak uit. "Jij moet nog een heleboel leren. Du weisst so ein bischen van die Nederlandse geschiedenis en zo, maar jij wordt geen grrosse madam door elke dag naar die bibliotheek te gaan".

“Laat haar toch”, wierp Greetje dan soms zwakjes tegen.

“Nee, bestemt niet” keek Waldemar zijn vrouw dan waarschuwend aan.

Sosh fietste op haar gemakje door het Rotterdams Lyceum. Ze kon zo door naar de universiteit, psychologie studeren. Maar dat deed ze niet. Ze ging voor onderwijzeres leren. Waldemar stond te kijken. Maar daar deed Sosh het niet om. Ze had haar besluit genomen. Ze wilde weg uit Rotterdam. Weg uit de greep van de dominerende Waldemar. Ze zou naar Israël gaan,

PETAH TIKVA

aliyah maken. Dat kon, want ze had een joodse grootvader en –moeder. Die ze nooit gekend had. Waldemar protesteerde, Greetje zei “kind, ik snap het helemaal. We komen je regelmatig bezoeken en is het goed als ik je elke week een keer bel?”

Tuurlijk, lieve mama. Ik zal je missen. Jou ook, papa. Na een tijdje. Maar eerst nog even niet.

Israël bleek al even hard als Waldemar. Dat had Sosh niet verwacht. Maar ze kon er mee overweg. En ze kwam weer in opstand. Zachtjes.

Ze leerde de taal. Snel. Ze leerde de mensen te begrijpen. Ook snel. En ze begreep dat de ene jood in Israël de andere niet was.

Sosh koos voor de onderdrukte Israeli's. Ze had geleerd zich van onderdrukking af te wenden, sterker nog: zich ertegen te verzetten.

En zo had het lot bepaald dat Sosh zich ontfermde over Suzie.

In Petah Tikva. Een stad die ze nooit zelfs maar van naam gekend had.

En Suzie zou zich veel later weer,gaan ontfermen over het lot van de Mizrahim.

Mede dank zij Sosh.